

VISSEN OM DEN BRODE

OMTRENT ONZE BELGISCHE VISSERIJ

Foto CW.

Onze Belgische zeevisserij is van heel groot belang, voor de visser, voor de talloze visverbruikers, voor onze visindustrie en tevens voor ons kusttoerisme. Onze Belgische zeevisserij speelt zich immers in grote mate af aan onze kust waar men in de drie vissershavens, Oostende, Nieuwpoort en Zeebrugge steeds op intense wijze kan genieten van de zo specifieke maritieme vissersfeer.

Van deze drie vissershavens die ons land telt is Zeebrugge inmiddels de onbetwistbare koploper geworden, dit ten nadele van Oostende dat door meerdere factoren harde klappen te verduren kreeg. De Nieuwpoortse visserij blijft al jaren min of meer status quo en heeft de sterkste bindingen (gezien de ligging van de vismijn) met de toeristen.

In Zeebrugge speelt het visserijgebeuren zich af binnen de totaliteit van deze grote zeehaven. Alles draait er zoals dat heet op wieltjes. In Oostende zit men evenwel zo'n beetje tussenin.

De vismijn die ingepland is aan de oosteroever houdt ook het eigenlijke visserijgebeuren ver buiten de stad. De pakhuizen alsook het hele vismijncomplex in Oostende zijn hopeloos verouderd. En ondanks de «Vistrap» ademt Oostende heden ten dage te weinig echte vissersfeer uit, op haar eertijds zo befaamde Visserskaai. Maar daarover straks meer.

Bij deze inleiding hoort het vooral ook te wijzen op het feit dat vis één van onze gezondste en lekkerste natuurproducten is.

Reden te over waakzaam te blijven en zeer omzichtig om te springen met de zee.

Onze vissershavens

Naast het toerisme, maar veel ouder (even oud als de prilste kustbewoning) is visserij onze meest typische kusteconomie. Zo was er een tijd waarin iedere nederzetting aan zee een eigen vissersvloot bezat. En ook vanaf het strand zelf werd er met netten intens gevestigd. Zo hebben Adinkerke, Blankenberge, Blutsie, De Panne, Heist, Knokke, Koksijde, Lissewege, Lombardsijde, Mariakerke, Middelerke, Nieuwpoort, Oostduinkerke, Oostende, Walraversijde (Raversijde) Wenduine en zelfs Brugge en Damme hun eigen visserij gekend. Brugge en Damme waren toen in verbinding met de zee via de Zwinmond. Een haven was toen nog geen essentie om de visserij te beoefenen. Het harde labeuren om de grote houten sloepen met man en macht op het strand te trekken bleef overigens in Heist, Blankenberge, Adinkerke-De

Stormweer op de Noordzee. De O.369 Koningin der Engelen haast zich de haven van Oostende binnen. Ondanks het slechte weer vaart een andere treiler uit ter visserij. (Foto Roland Francois)

Het lossen van de vis gebeurt door vislossers die de vis sorteren naar soort en grootte.

Panne bestaan tot tegen het eind van de 19de eeuw. Uiteindelijk bleek het comfort van een haven met aanlegsteigers en losplaatsen een must. Ook de vishandel zelf raakte steeds meer georganiseerd en concentreerde zich op de plaatsen waar de grootste hoeveelheden vis werden aangevoerd.

Zo werd Oostende de voornaamste en internationaal belangrijke vissershaven aan

onze kust. Nieuwpoort bleef tot op de dag van vandaag haar statuut van vissershaven behouden, Blankenberge verdween van het toneel als vissershaven aan onze kust en de nieuwe vissershaven van Zeebrugge nam vanaf de tweede helft van deze 20ste eeuw steeds toe in betekenis. Vandaag staat Zeebrugge aan de top als vissershaven. Een trend die onomkeerbaar is.

In chronologische volgorde, volgens hun historisch ontstaan sommen we nu de vissershaven aan onze kust op.

Nieuwpoort

De oudste vissershaven aan onze kust is Nieuwpoort.

De gunstige ligging in de monding van de IJzer maakte deze lokatie uiterst geschikt als vissershaven. Reeds in de 12de eeuw werd er vanuit Nieuwpoort een systematische visserij bedreven. In die middeleeuwse tijden was Nieuwpoort de belangrijkste markt en stapelplaats voor vers aangevoerde zeevis.

In die vroege middeleeuwen kende Nieuwpoort reeds een bloeiende visnijverheid. Nieuwpoort was toen de hoofdplaats van 'vissend Vlaanderen'. De aangevoerde vissoorten waren voornamelijk haring, zalm, makreel, kabeljauw, schelvis en walvis (!).

Toen in het jaar 1446 de haven van Oostende in gebruik kon worden genomen, ook door grotere schepen betekende dit een eerste zware klap voor Nieuwpoort. En al zou Nieuwpoort met ondermeer de IJsland- en haringvisserij nog bloeiperiodes kennen, deze haven zou nooit meer de nummer één worden.

Omstreeks 1900 telde Nieuwpoort nog 86 vissersvaartuigen en kort na de Tweede Wereldoorlog was er eveneens een heropbloei van de vloot tot 105 eenheden. Thans telt Nieuwpoort nog slechts 34 vissersvaartuigen waarvan een tiental systematisch hun vangsten komen verkopen in de vismijn van Oostende.

Nieuwpoort heeft immers als nadeel dat het een getijhaven is met als gevolg dat het lossen van de schepen bij laagtij heel erg tijdrovend is en tevens zeer arbeidsintensief. Ook het veilen van de vis zelf gebeurt erg traag, terwijl zowel de visafslagen van Zeebrugge als Oostende zeker bij een grotere aanvoer bepalend zijn voor de prijzen die de vissers krijgen voor hun in Nieuwpoort aangevoerde vis.

Nieuwpoort is vooral bekend omwille van zijn dagvers aangevoerde vis. De lokale vishandel in Nieuwpoort is geconcentreerd rechttegenover de vismijn en de vissershaven.

De band tussen visserij en toerisme is hier bijzonder groot.

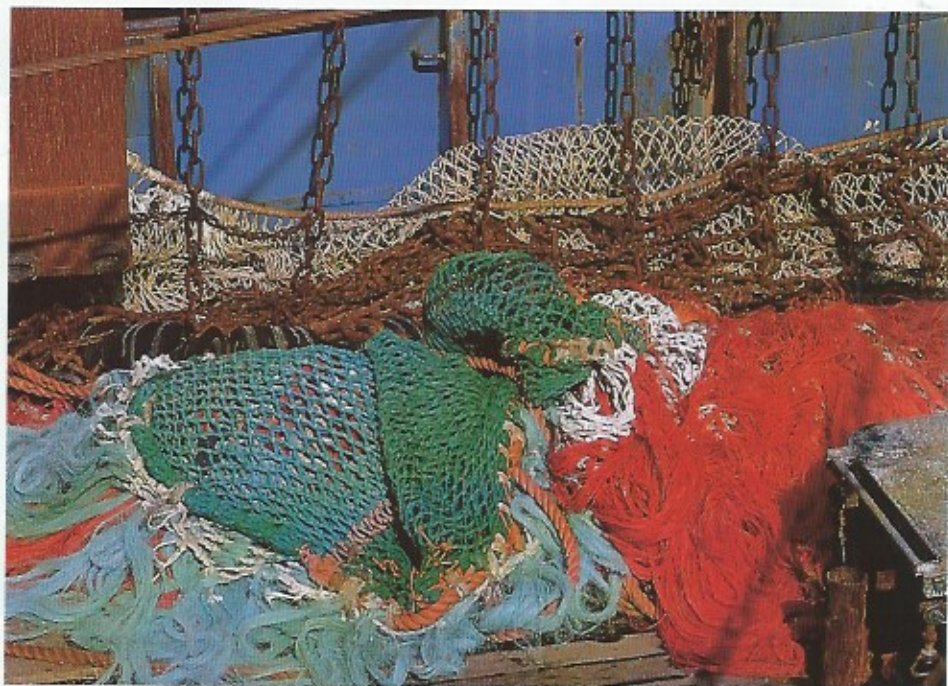
Oostende

De tweede oudste vissershaven aan onze kust is Oostende. De historische groei schonk deze haven de prachtigste kansen om de grootste te worden en te blijven aan onze kust.

Als volwaardige havenstad dateert Oostende van 1446. Gedurende vele eeuwen kende de visserij in Oostende een steeds toenemende groei. Reeds in de

Vers aangevoerde rode poot. Een lekkere maar bij de consument te weinig bekende vissoort.

Visnetten, touwen, kabels, kettingen... sonar, radar, dieptemeter, dure brandstof... ondanks alle technische vernuft blijft visserij een jacht op vis. Beweren dat vis te duur verkocht wordt is zeker niet juist. Integendeel, vis blijft één van onze gezondste natuurlijke voedselrijke producten. Ook daarom moeten we zeer omzichtig omspringen met de zee.

16de eeuw was Oostende tot ver buiten de toenmalige landsgrenzen vermaard als vissershaven.

Oostendse haring werd toen al geëxporteerd naar Frankrijk, Italië, Duitsland en Spanje. De godsdienstoorlog met voor onze contreien het fameuze «Beleg van Oostende» betekenden wel een zware klap voor de Oostendse visserij maar na de oorlogstroebelen, togen de dynamische vissers terug aan de slag. Steeds meer vissersgezinnen kwamen zich in Oostende vestigen.

Om de vishandel verder te stimuleren werd overigens in het jaar 1766 de steenweg naar Torhout aangelegd. In het jaar 1787 telde de Oostendse vissershaven een vloot van niet minder dan 120 grote vissersvaartuigen naast nog een zeer groot aantal kleinere sloepen.

Het maximum aan geregistreerde vissersvaartuigen waarmede de beroepsvisserij op zee werd bedreven telde Oostende in het jaar 1900. Toen waren er maar eventjes 316 schepen die de zeevisserij vanuit deze haven bedreven.

Maar ook in 1934 toen de vloot al fel gemoderniseerd was telde Oostende nog 234 vissersschepen. De vishandel floreerde buitengewoon en er was veel uitvoer. De visaanvoer in Oostende was toen zo groot dat men vaak problemen had met de verwerking van de vis. Ook in de jaren vijftig tot het eind van de jaren zestig bleef de Oostendse vissershaven toonaangevend en van internationale allure. Vooral vanaf medio de jaren zeventig begon het met de Oostendse visserij snel achteruit te gaan. Van stadswege kwam er geen initiatief meer om de vissershaven en de vismijn te helpen stimuleren. Het dynamisme van de Zeebrugse vissers stak ook schril af tegen dat van oudere Oostendse reders. De gevolgen bleven niet uit. Oostende moest haar eervolle plaats van vissershaven nummer één afstaan aan Zeebrugge. En waar Oostende in 1970 nog 105 vissersvaartuigen telde liep dit aantal thans terug tot 59. Ook de Oostendse visgroothandel heeft meer en meer haar werkterrein verlegd naar de vismijn van Zeebrugge. De Oostendse vismijn (eens Euro-vismijn) is hopeloos verouderd, de pakhuizen zijn verwaarloosd.

Blankenberge

Sinds vele jaren is Blankenberge geen vissershaven meer. In vroegere tijden was ook Blankenberge nochtans een zeer belangrijke vissersplaats aan onze kust. In vorige eeuwen had de Blankenbergse visserij en de Blankenbergse vishandel, een zeer goede faam tot in de Parijse verkoopshallen toe. Er werd veel vis geleverd op de markten van Brugge, Gent, Kortrijk, Ieper, Ath, Mons. Maar Blankenberge bezat toen geen haven en dat zou bepalend zijn voor het einde van de Blankenberge zeevisserij. Pas in 1871 (veel te laat) kreeg Blankenberge, een voor die tijd volwaardige haven. Maar toen was de concurrentiestrijd tussen de vissershavens reeds beslecht. Ook het officieel openen van een vismijn (voorheen werd de vis op het strand of op straat geveild) in 1887 kon niet meer beletten dat de Blankenbergse vissers in Oostende hun vis gingen lossen. Het uitbouwen van een vissershaven in Zeebrugge betekende het definitieve einde van Blankenberge als vissershaven- en vissersstad.

Zeebrugge

De meest recente haven aan onze kust is Zeebrugge. Zeebrugge bezit geen visserijtraditie. Maar is wel de meest bloeiende haven van onze kust. Haar ontstaan als havenplaats dankt Zeebrugge aan het plan van Leopold II om de stad Brugge weer in verbinding te brengen met de zee. Zo ontstond Zeebrugge. De werken voor

Zowel in Nieuwpoort, Oostende als Zeebrugge kan men 's morgens levend vers aangevoerde vis kopen, zoals schol, tong, wijting, enz...

VISAANVOER		
	1987	1988
Zeebrugge	16.588.000 kg	18.660.000 kg
Oostende	14.031.000 kg	12.440.000 kg
Nieuwpoort	2.037.000 kg	2.152.000 kg
Totaal	32.657.000 kg	33.252.000 kg

VISOPBRENGST		
	1967	1988
Zeebrugge	1.827.000.000 fr.	1.760.000.000 fr.
Oostende	1.266.000.000 fr.	1.024.000.000 fr.
Nieuwpoort	173.000.000 fr.	174.000.000 fr.
Totaal	3.267.000.000 fr.	2.958.000.000 fr.

het graven van een zeekanaal werden aangevangen in 1895. In 1905 kwam het project met een haven klaar. Zeebrugge groeide bijzonder snel uit tot een specifieke zeehaven. De voorziene vissershaven trok zeer snel zowel Heist als Blankenbergse reders aan om deze nieuwe haven te gebruiken als thuishaven. Een eerste vismijn werd gebouwd in 1924, een nieuwe in 1934. Vooral na de Tweede Wereldoorlog nam Zeebrugge als vissershaven een snelle vlucht. Het dynamisme van de Oostkustvissers bleek niet te stuiten.

In zoverre zelfs dat de Zeebrugse vissershaven vandaag de onbetwistbare nummer één geworden is. De vismijninstallaties zijn er de meest moderne, de pakhuizen zijn er proper en de vissersvloot bestaat uit de modernste uitgeruste treilers.

Zeebrugge telt momenteel 110 vissersvaartuigen die vorig jaar maar liefst 18.660.000 kilogram vis ter afslag kwamen aanbieden.

Er bestaan overigens plannen om naast nieuwe koelhuizen ook een volledig nieuw vismijncomplex te bouwen.

Onze vissersvloot

Onze Belgische vissersvloot telt nu dus nog 203 vaartuigen in totaal. Als we kijken naar de ouderdom van de schepen dan kunnen we stellen dat onze Belgische vissersvloot uitgerust is met hoofdzakelijk moderne treilers. Zo werden er tussen 1980 en nu, zowat 71 (36%) gloednieuwe vistreilers aan onze kust in de vaart gebracht. Het beste bewijs ons inziens van het dynamisme die zo typerend is voor onze visserij. Ook heden ten dage, in, een tijd waarin het vissen op bepaalde vissoorten gelimiteerd is om overbevissing tegen te gaan blijven onze reders/vissers investeren in de toekomst. Van onze 203 vissersvaartuigen tellen we 53 specifieke kustvissersschepen, 105 middenslagtreilers en 45 zogenaamde hoogzeetleiers.

(Vervolg pag. 26)

Visgronden

De kleinere vaartuigen jagen jaar in jaar uit op garnaal en vis in de kustwateren, de andere treilers beoefenen al naargelang de periode van het jaar de visserij, hetzij in de Noordzee, het Skagerrak, het Engels Kanaal, de zee bezuiden Engeland, de Keltische zee, het Bristol Kanaal of de Ierse Zee.

Alle visgronden hebben ook hun eigen vissoorten.

Vooraf het Kanaal en de Ierse Zee zijn bijvoorbeeld rijk aan de duurere vissoorten zoals tong, tarbot, griet, rog enz...

Onze vissoorten

Onze viswateren bevatten niet alleen veel vis, maar ook een zeer grote diversiteit

aan vissoorten en allerhande levende schep- en schaaldieren. De vissoorten die u in de vishandel of in het restaurant aantreft zijn daarentegen eerder beperkt.

Zo kent iedereen tong, staartvis (lotte) griet, tarbot en men weet wel dat er nog andere soorten bestaan. Men weet wel dat er nog andere soorten bestaan maar in de praktijk koopt men ze niet zo vlug aan. De echt commerciële vissoorten die dagelijks in onze kustvismijn worden aangevoerd zijn: tong, tarbot, schol, kabeljauw, schelvis, wijting, leng, tong-schar, noorse schelvis, doornhaai, hondshaai, leng, schar, zeeduivel en rog. Daarnaast worden er ook nog tal van andere soorten aangevoerd in kleinere hoeveelheden weliswaar maar vaak heel lekker zoals: zeebaars, horismakreel, bot, steenbolk, zonnevis, lom, koolvis, harder, grauwe poon, rode poon, zeepaling enz...

BRUTOBESOMMING

Wanneer een schip een zeereis heeft gemaakt, en zo'n reizen kunnen variëren van één nacht tot achttien volle dagen, dan komt het zijn vangst verkopen in één van onze kunstvismijnen. De opbrengst van die vis die dus toebehoort aan de reder van het schip heet men «besomming». Van deze besomming moeten uiteraard alle loonkosten voor de bemanning betaald worden, de brandstofkosten, vismateriaal, onderhoud, havenkosten enz...

De hoogste besomming per schip werd vorig jaar behaald door de Z. 105 «Atlas», dat schip verwezenlijkte een brutobesomming van 40.207.000 frank. Op de tweede plaats kwam de Z. 69 «Kaper» met een opbrengst van 39.408.000 frank.